

ІНДИКАТОРИ ДІАГНОСТИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Скриньковський Р.М., Семчук Ж.В.
Львівський університет бізнесу та права

У статті розкрито сутність економічної ефективності діяльності підприємства. Представлено складові та параметри (ключові індикатори) діагностики ефективності функціонування суб'єкта господарювання, а саме: фінансово-економічна ефективність (коефіцієнт рентабельності капіталу (активів), коефіцієнт загальної ліквідності, коефіцієнт автономії; коефіцієнт фінансового левериджу); виробничо-технологічна ефективність (фондовіддача, матеріаловіддача, продуктивність, фондоозброність); комерційна ефективність (коефіцієнт рентабельності реалізації продукції, середній термін погашення кредиторської заборгованості, середній термін погашення дебіторської заборгованості).

Ключові слова: підприємство, конкурентоспроможність, ефективність, діагностика, освітньо-фаховий потенціал персоналу.

Постановка проблеми. Високий рівень конкурентоспроможності (КСП) підприємства та його інвестиційної привабливості забезпечують результативний розвиток суб'єкта господарювання (виробничо-господарської структури). Найважливішими складовими діагностики КСП підприємств є такі:

- 1) ефективність функціонування (діяльності) суб'єкта господарювання;
- 2) КСП продукції виробничо-господарської структури;
- 3) концентрованість ринку, на якому підприємство (компанія) здійснює свою діяльність.

З огляду на це, важливим аспектом забезпечення КСП підприємства є визначення ключових індикаторів діагностики ефективності діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження та вирішення зазначеної проблеми зробили такі українські науковці: І. Александров, В. Герасимчук, Р. Горбенко, Н. Дробітько, О. Кузьмін, В. Кучер, О. Мельник, Л. Піддубна, Ю. Погорелов, Т. Процюк, Л. Янковська та ін. [1-10].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У наукових працях зазначених авторів розкрито різноманітні аспекти діагностики КСП підприємств (сутність, складові, особливості та ін.), оцінювання його функціонування та перспектив розвитку. Однак, не достатньо уваги відводиться складовим та параметрам діагностики ефективності функціонування (або діяльності) суб'єкта господарювання.

Мета дослідження. На основі аналізування літературних джерел та практики:

1) розкрити сутність економічної ефективності діяльності підприємства;

2) представити складові та параметри (ключові індикатори) діагностики ефективності функціонування суб'єкта господарювання.

Виклад основного матеріалу. В результаті аналізування літературних джерел за проблемою [1-10], основних результатів досліджень у праці [11] та існуючої практики, однозначно необхідно погодитись з позиціями українських вчених-економістів А. Загороднього, Г. Вознюка [12, с. 182] та О. Мельник [8, с. 237-238], що економічна ефективність діяльності підприємства (ЕЕДП) – це результативність економічної діяльності суб'єкта господарювання (виробничо-господарської структури), реалізації його економічних програм і заходів, що характеризується відношенням отриманого економічного ефекту (результату) до витрат ресурсів, які зумовили отримання цього результату.

Крім того, виходячи з окремих результатів досліджень у праці [11], необхідно зазначити, що:

– сьогодні відомою системою показників оцінювання та стратегічного управління діяльністю підприємства є система збалансованих показників Р. Нортон та Д. Каплана, яка поєднує фінансові і нефінансові індикатори та відображає ключові фактори виробничого успіху в 4-х аспектах, а саме [8, с. 57; 11, с. 34]:

1) фінанси (фінансовий стан і фінансові результати та ін.);

2) клієнти (імідж підприємства, лояльність споживачів та ін.);

3) внутрішні бізнес-процеси (ключові бізнес-процеси виробничо-господарської структури тощо);

4) навчання та кар'єрне зростання (корпоративна культура, навички персоналу, технологія організації роботи та ін.) (рис. 1);

– розвиток підприємства концептуально ґрунтується на підставі системи визначення результату економічної діяльності підприємства «інформація – ресурс – час» з врахуванням впливу освітньо-фахового потенціалу (ОФП) персоналу на КСП суб'єкта господарювання.

Для довідки: підприємство – це самостійний господарюючий статутний суб'єкт, який має права юридичної особи та здійснює певні види діяльності (виробничу, науково-дослідну, комерційну тощо) з метою одержання відповідного рівня результативності та прибутковості [12, с. 409; 13, с. 33]. ОФП персоналу – можливості (природні здібності, обдаро-

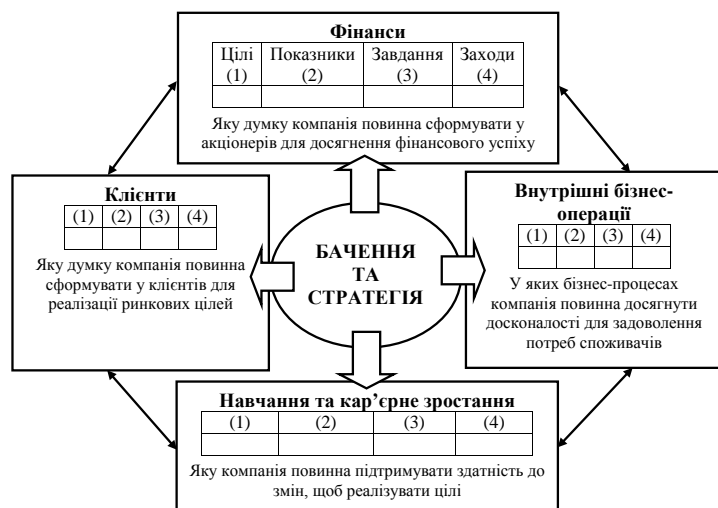

Рис. 1. Типова структура збалансованої системи показників Нортон-Каплана

Джерело: [8, с. 57; 11, с. 35]

ваність), знання та уміння (освіта), компетентність і практичні навички (фах), якими працівники (найважливіший ситуаційний фактор) оволоділи у навчальних закладах (виходячи зі структури освіти) чи за допомогою самоосвіти (теоретичний аспект), а також у ході трудової діяльності (практичний досвід) і які можна застосувати у необхідному соціально-економічному спрямуванні, а саме для забезпечення формування та розвитку підприємства в перспективі [11, с. 20-21].

Поряд з тим, враховуючи інформацію у праці [8, с. 237-238] (О. Мельник) та власних досліджень [11; 14-16], можна стверджувати, що діагностику ефективності функціонування (діяльності) підприємства необхідно проводити за такими складовими (фундаментальні):

- 1) фінансово-економічна ефективність;
- 2) виробничо-технологічна ефективність;
- 3) комерційна ефективність.

На нашу думку, подане розмежування за складовими (1-3) має важливий практичний зміст. Відповідно до цього, враховуючи інформацію у праці [8, с. 237-238] та власні дослідження на діючих підприємствах Львівської області (СП ТзОВ «Сферос-Електрон», ТзОВ «Велет Авто», ТзОВ «Ядро»), параметри (ключові індикатори) складових діагностики ефективності функціонування суб'єкта господарювання (Е) представлені нижче – формули (1)-(4) (на підставі наукової праці О. Мельник [8, с. 237]):

$$E = \begin{pmatrix} A \\ B \\ C \end{pmatrix}, \quad (1)$$

де A – фінансово-економічна ефективність – формула (2); B – виробничо-технологічна ефективність – формула (3); C – комерційна ефективність – формула (4).

$$A = \begin{pmatrix} A_1 \\ A_2 \\ A_3 \\ A_4 \end{pmatrix}, \quad (2)$$

де A_1 – коефіцієнт (далі – K_r) рентабельності капіталу (активів); A_2 – K_r загальної ліквідності; A_3 – K_r автономії; A_4 – K_r фінансового левериджу.

$$B = \begin{pmatrix} B_1 \\ B_2 \\ B_3 \\ B_4 \end{pmatrix}, \quad (3)$$

де B_1 – фондovіддача; B_2 – матеріалovіддача; B_3 – продуктивність; B_4 – фондоозброєність.

$$C = \begin{pmatrix} C_1 \\ C_2 \\ C_3 \end{pmatrix}. \quad (4)$$

Тут C_1 – K_r рентабельності реалізації продукції; C_2 – середній термін погашення кредиторської заборгованості, дні; C_3 – середній термін погашення дебіторської заборгованості, дні.

Висновки і пропозиції. Таким чином, враховуючи інформацію [1-10; 12; 17; 18], зокрема (особливо) у монографії О. Мельник [8, с. 237-238] та результати власних досліджень [11; 15; 16], можна зробити важливий висновок: однією із складових діагностики конкурентоспроможності підприємства є економічне оцінювання ефективності його функціонування за складовими: фінансово-економічна ефективність; виробничо-технологічна ефективність; комерційна ефективність.

Перспективи подальших розвідок досліджуваної теми – формування інтегрального рівня ефективності функціонування (діяльності) підприємства.

Список літератури:

1. Александров И.О. Конкурентоспособность, цена, финансовые результаты предпринимательской деятельности / И.О. Александров, Г.П. Бурук // Теоретичні та прикладні питання економіки: Збірник наук. праць. – 2010. – Вип. 21. – С. 130-139.
2. Горбенко Р.А. Показатели уровня конкурентоспособности предприятия / Р.А. Горбенко // Вісн. Східноукраїнського нац. ун-ту ім. Володимира Даля. – 2006. – № 4(98). – Ч. 2. – С. 35-39.
3. Дробітько Н.А. Управление конкурентоспособностью в условиях рыночной экономики: автореф. дис. ... кан. екон. наук: 08.06.02 / Н.А. Дробітько. Харків: ХНЕУ, 2001. – 20 с.
4. Піддубна Л.І. Конкурентоспроможність економічних систем: теорія, механізм регулювання та управління: [моногр.]. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2007. – 368 с.
5. Янковська Л.А. Стан та перспективи розвитку економіки України в умовах глобалізації: теорія та практика: [кол. моногр.] / Під заг. ред. д.е.н., професора О.О. Непочатенко. – Умань: Вид.-поліграфічний центр «Візаві», 2014. – Ч. 2. – 324 с. (Янковська Л.А., Скриньковський Р.М., Кошовий Б.О. Основні проблеми, що зумовлюють погіршення фінансового стану підприємств. – С. 121-126).
6. Кучер В.А. Методичні основи діагностики ефективності антикризового управління підприємством / В.А. Кучер // Вісн. Хмельницького нац. ун-ту. Економічні науки. – 2011. – Том 1. – № 2. – С. 61-65.
7. Герасимчук В.Г. Розвиток підприємства: діагностика, стратегія, ефективність: [моногр.] / В.Г. Герасимчук. – К.: Вища шк., 1995. – 265 с.
8. Мельник О.Г. Системи діагностики діяльності машинобудівних підприємств: полікритеріальна концепція та інструментарій: [моногр.] / О.Г. Мельник. – Львів: Вид. Львів. політехніки, 2010. – 344 с.
9. Кузьмін О.Є. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства: [підручн.] / О.Є. Кузьмін, Н.І. Горбаль. – Львів: Компакт-ЛІВ, 2005. – 304 с.
10. Погорелов Ю.С. Моделювання розвитку підприємства / Ю.С. Погорелов // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 10(100). – С. 51-59.
11. Скриньковський Р.М. Освітньо-фаховий потенціал персоналу як фактор впливу на інвестиційну привабливість підприємства: дисертація... канд. екон. наук: 08.00.07 «Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика» / Р.М. Скриньковський, Львівський університет бізнесу та права. – Львів, 2014. – 233 с.
12. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – Львів: Вид. Нац. ун-ту «Львів. політехн.», 2005. – 714 с.
13. Семчук Ж.В. Основи менеджменту: [методичні вказівки для практич. занять та самост. роботи для студентів, які навч. за галуззю знань 0305 «Економіка та підприємництво» напрямів «Фінанси і кредит» та «Облік і аудит» / Ж.В. Семчук, Р.М. Скриньковський. – Львів: Львівський університет бізнесу та права, 2014. – 52 с.
14. Скриньковський Р.М. Фінансовий стан підприємств: сутність, прийоми та методи проведення аналізу / Р.М. Скриньковський, Ж.В. Семчук // Економіка та держава: міжн. наук.-практ. журнал. – 2014. – № 3. – С. 47-49.
15. Семчук Ж.В. Розвиток систем управління якістю продукції машинобудівних підприємств: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / Ж.В. Семчук; Львівський університет бізнесу та права. – Львів, 2011. – 24 с.

16. Semchuk Z.V. Theoretical Foundations of the Investment Resources Management of Social Economy with the Principles of Design Analysis / Z.V. Semchuk // Security, Economy & Law: Scientific Journal. – Cracow, 2013. – № 1. – P. 94-102.
17. Друкер П. Эффективное управление / П. Друкер. – [пер. с англ. М. Котельниковой]. – М.: Изд-во «Астрель», 2004. – 284 с.
18. Leibenstein H. Allocative Efficiency and X-Efficiency / H. Leibenstein // The American Economic Review, 56 (1966). – P. 392-415.

Скрынковский Р.Н., Семчук Ж.В.

Львовский университет бизнеса и права

ИНДИКАТОРЫ ДИАГНОСТИКИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация

В статье раскрыты раскрыта сущность экономической эффективности деятельности предприятия. Представлены составляющие и параметры (ключевые индикаторы) диагностики эффективности функционирования предприятия, а именно: финансово-экономическая эффективность (коэффициент рентабельности капитала (активов), коэффициент общей ликвидности, коэффициент автономии, коэффициент финансового левериджа); производственно-технологическая эффективность (фондоотдача, материалоотдача, производительность, фондовооруженность); коммерческая эффективность (коэффициент рентабельности реализации продукции, средний срок погашения кредиторской задолженности, средний срок погашения дебиторской задолженности).

Ключевые слова: предприятие, конкурентоспособность, эффективность, диагностика, образовательно-профессиональный потенциал персонала

Skrynkovsky R.M., Semchuk Z.V.

Lviv University of Business and Law

THE INDICATORS OF THE COMPANY EFFECTIVENESS DIAGNOSIS

Summary

The article reveals reveals the essence of the economic efficiency of enterprises. Presents the components and parameters (key performance indicators) diagnostic efficiency of the company – financial and economic efficiency; productive efficiency; commercial efficiency.

Keywords: enterprise, competitiveness, efficiency, diagnostics, education and professional capacity of staff

УДК 332.132

РОЗМАХ ПРОСТОРОВОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ЦІН РЕСУРСІВ ЯК ОСНОВА ІДЕНТИФІКАЦІЇ ЧИННИКІВ РОЗМІЩЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стадницька Ю.Ю.

Національний університет «Львівська політехніка»

Обґрунтовано важливість ідентифікації чинників розміщення господарської діяльності. Запропоновано теоретико-методологічні підходи до оцінювання специфічних ресурсів, пов'язаних з впливом господарської діяльності на якість довкілля. Здійснено аналіз просторової диференціації витрат на запобігання забруднення довкілля. Досліджено специфічні ресурси такі як «чисте довкілля»; «порівняно дешеве скорочення викидів у регіоні при забезпеченні екологічно сталого розвитку»; ресурс «невисокі вимоги держави до впливу на довкілля». Проаналізовано просторову диференціацію витрат на запобігання забруднення довкілля.

Ключові слова: «ціна ресурсу», просторова диференціація витрат, немобільні ресурси, витрати на запобігання забруднення довкілля, чинник розміщення, якість довкілля, господарська діяльність.

Постановка проблеми. Правильний вибір місця для господарської діяльності є необхідною умовою її функціонування. За багатьма напрямками розміщення господарської діяльності залежить від цін на ресурси. Рівень цін є похідною від чинників розміщення господарської діяльності. Чинники розміщення господарської діяльності для ефективного використання потребують, передусім, ідентифікації. Просторова диференціація цін ресурсів є осно-

вою ідентифікації чинників розміщення господарської діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та методологічні основи просторової диференціації цін ресурсів розроблені у фундаментальних працях вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як Бертокс П., Радд Д., Белашов Л. А., Чумаченко Н. А., Артамонов В.И., Арж Р. К., Горшков Р. А., Хау Дж. М., Муррей Р., Максимова Л. В., Ревич Б. А.,